

Textil a obuv – rozšířená odpovědnost výrobců

Co je rozšířená odpovědnost výrobců?

Rozšířená odpovědnost výrobců (anglicky *Extended Producer Responsibility – EPR*) je podle směrnice o odpadech (čl. 3 odst. 21) *soubor opatření přijatých členskými státy, jejichž cílem je zajistit, aby výrobci nesli finanční odpovědnost nebo finanční a organizační odpovědnost za výrobek v rámci jeho životního cyklu i poté, co se stal odpadem*. Bližší vymezení je uvedeno v čl. 8 rámcové směrnice o odpadech. EPR tedy znamená odpovědnost výrobce i za post-potřebitelskou fázi života výrobku.

Jaký evropský právní předpis ukládá zavedení rozšířené odpovědnosti výrobců textilu a obuvi?

Požadavek na zavedení rozšířené odpovědnosti výrobců textilu a obuvi je od září 2025 zakotven v rámcové směrnici o odpadech 2008/98/EU (novela směrnice 2025/1892).

Jaké jsou důležité termíny pro zavedení rozšířené odpovědnosti výrobců textilu a obuvi?

Revize směrnice o odpadech vstoupila v platnost 16. 10. 2025.

Lhůta pro transpozici směrnice do vnitrostátní legislativy je stanovena na 20 měsíců od jejího vstupu v platnost, tedy do **17. června 2027**.

Spuštění EPR systému je stanoveno nejpozději do 30 měsíců od vstupu v platnost, tedy do **17. dubna 2028**. Výjimka pro podniky, které zaměstnávají méně než 10 osob a jejichž roční obrat a bilanční suma nepřesahuje 2 mil. EUR (aplikace článků 22a, 22b, 22c a 22d) od **17. dubna 2029**.

Do jakého předpisu bude provedena transpozice požadavků týkajících se rozšířené odpovědnosti výrobců

V ČR bude transpozice provedena zejména do zákona o výrobcích s ukončenou životností (zákon č. 542 /2020 Sb.).

Kde jsou vymezeny výrobky, na které se bude rozšířená odpovědnost v případě textilu a obuvi vztahovat?

Konkrétní vymezení výrobků, na které se v případě textilu a obuvi bude rozšířená odpovědnost výrobců vztahovat, je uvedeno v **příloze IVc směrnice o odpadech** a následně bude uvedeno v příloze zákona o výrobcích s ukončenou životností.

Kdo je výrobcem textilu a obuvi podle směrnice o odpadech?

Pojem výrobce ve vazbě na textil a obuv je vymezen v čl. 3 odst. 4b směrnice o odpadech.

Výrobcem textilních výrobků, výrobků souvisejících s textilem nebo obuvnických výrobků uvedených v příloze IVc“ každý výrobce, dovozce nebo distributor nebo jiná fyzická či právnická osoba, kteří bez ohledu na použitý způsob prodeje, včetně smluv uzavřených na dálku podle čl. 2 bodu 7 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, buď:

a) jsou usazeni v členském státě a vyrábějí textilní výrobky, výrobky související s textilem nebo obuvnické výrobky uvedené v příloze IVc pod svou vlastní firmou či ochrannou známkou nebo je nechávají navrhnout nebo vyrobit a poprvé je dodají na území tohoto členského státu pod svou vlastní firmou nebo ochrannou známkou;

b) jsou usazeni v členském státě a na území tohoto členského státu pod svou vlastní firmou nebo ochrannou známkou dále prodávají textilní výrobky, výrobky související s textilem nebo obuvnické výrobky uvedené v příloze IVc vyrobené jinými hospodářskými subjekty, na nichž není uvedena firma, značka ani ochranná známka takových jiných hospodářských subjektů;

c) jsou usazeni v členském státě a na profesionálním základě poprvé dodávají na území tohoto členského státu textilní výrobky, výrobky související s textilem nebo obuvnické výrobky uvedené v příloze IVc, které pocházejí z jiného členského státu nebo ze třetí země, nebo

d) prodávají textilní výrobky, výrobky související s textilem nebo obuvnické výrobky uvedené v příloze IVc prostřednictvím smluv na dálku přímo konečným uživatelům v členském státě, ať už se jedná o domácnosti či jiné uživatele, a jsou usazeni v jiném členském státě nebo ve třetí zemi.

Pojem „výrobce textilních výrobků, výrobků souvisejících s textilem nebo obuvnických výrobků uvedených v příloze IVc“ nezahrnuje výrobce, dovozce nebo distributory ani jiné fyzické nebo právnické osoby, kteří dodávají na trh použité textilní výrobky, výrobky související s textilem nebo obuvnické výrobky uvedené v příloze IVc, které byly posouzeny jako vhodné k opětovnému použití, nebo textilní výrobky, výrobky související s textilem nebo obuvnické výrobky uvedené v příloze IVc, které jsou z těchto použitých nebo odpadních výrobků či jejich částí vyrobeny, ani samostatně výdělečně činné krejčí vyrábějící výrobky na zakázku.

Co je organizace odpovědnosti výrobců?

Organizace odpovědnosti výrobců plní jménem výrobců povinnosti vyplývající z rozšířené odpovědnosti výrobců. V ČR se používá pro tyto organizace označení kolektivní systém (viz zákon o výrobcích s ukončenou životností).

Jak bude rozšířená odpovědnost výrobců realizována?

Rozšířenou odpovědnost výrobců budou výrobci plnit prostřednictvím kolektivního systému, který bude k tomuto účelu ze zákona založen. Pro textil a obuv bude navrhováno povinné kolektivní plnění, individuální systém plnění se nepředpokládá.

K čemu bude sloužit registr výrobců?

Členské státy mají povinnost zřídit registr výrobců, aby bylo možné sledovat, zda tito výrobci dodržují požadavky související s rozšířenou odpovědností výrobců. Výrobci budou povinni se v registru výrobců zaregistrovat. Žádost o registraci musí výrobce podat v každém členském státě, kde textilní výrobky, výrobky související s textilem nebo obuvnické výrobky uvedené v příloze IVc poprvé dodají na trh. **Výrobci budou moci dotčené výrobky dodat na trh pouze v případě, pokud jsou v daném členském státě registrováni v registru výrobců.** Jedná se o povinnost výrobců se v registru zaregistrovat, nikoli členského státu.

Co je ekomodulace?

Ekomodulace je legislativní nástroj, který motivuje výrobce používat ekologicky šetrnější a lépe recyklovatelné výrobky. Poplatky výrobců jsou diferencovány podle dopadu výrobku na životní prostředí. Zohledňují se kritéria týkající trvanlivosti, opravitelnosti, opětovné použitelnosti a recyklovatelnosti výrobků nebo přítomnosti nebezpečných látek, čímž se přihlíží k jejich životnímu cyklu.

Budou v rámci fungování rozšířené odpovědnosti zohledňovány záležitosti týkající se tzv. rychlé módy (fast fashion) nebo ultra-rychlé módy (ultra fast fashion)?

Systém rozšířené odpovědnosti bude umožňovat zohlednit praktiky rychlé a ultrarychlé módy při stanovení finančních příspěvků výrobců. Cílem je, aby výrobci s výrobky velmi krátkou životností nebo s vyšším dopadem na odpadové hospodářství nesli vyšší finanční odpovědnost v rámci ekomodulace poplatků.

Třídění textilních odpadů

Proč byla zavedena povinnost sbírat odděleně textil?

Povinnost odděleně třídit textil stanovuje evropská směrnice o odpadech již od roku 2018. Povinnost byla přenesena do zákona o odpadech v roce 2020. Cílem je vidět v odpadech zdroje druhotných surovin a více je využívat. I s textilními odpady je potřeba nakládat podle hierarchie odpadového hospodářství, které preferuje odpadům předcházet nebo je využívat před jejich odstraněním. Potřebujeme snížit množství nevyužitého textilu, který končí ve směsném komunálním odpadu. Pokud textil vyhodíme do černého kontejneru, tak se již nevyužije, což není žádoucí.

Co přesně je textilní odpad?

Textilní odpad jsou zejména oděvy a další textilní výrobky, kterých se chce občan zbavit.

Jaký textil by měli lidé třídit?

Občané by měli třídit textil stejně jako jiné tříděné odpady (papír, plasty, sklo, kovy a další). To znamená soustředit se na to, aby textilní odpad, který odkládají do kontejneru byl ještě využitelný a zároveň nezneškodnotil obsah kontejneru. Zásadní je, aby do kontejneru na textil nebyl vyhazován znečištěný textil, evidentně nepoužitelný textil, mastný nebo mokrá textil, plesnivý textil.

Kde končí sesbíraný textilní odpad? Má smysl vůbec textil třídit?

Jednoznačně to smysl má. Díky třídění se zlepšuje možnost odpady využívat.

Vytříděný odpadní textil se sváží na speciální dotřídňovací linky, kde se roztřídí dle kvality a možného využití. Použitelné oblečení putuje k prodeji do second handů nebo do zahraničí, dále do charitativních obchodů nebo k nízkopříjmovým skupinám obyvatel, tedy je znovu využíváno. Zbylý textil se recykluje, ať už do výrobků používaných v autoprůmyslu, stavebnictví, na textilie, bytové doplňky, ale i znovu na oblečení. Nevhodný textil po vytřídění se může využít energeticky a část se i skládákuje.

S odděleně sebraným textilním odpadem v ČR se nakládá následujícím způsobem:

- cca 50 % je recyklováno (včetně přípravy k opětovnému použití)
- 25 % energeticky využito a
- 20 % skládkováno.

Kapacita v ČR k materiálovému využití textilních odpadů existuje a je ze strany Ministerstva životního prostředí dále posilována zejména prostřednictvím podpory z evropských fondů. Z nich se podařilo podpořit například linky, které z vytříděných textilních odpadů vyrábějí stavební desky.

Kolik tun textilního odpadu celkem vznikne v ČR ročně?

Ročně se podle expertních odhadů MŽP vyprodukuje v ČR cca 120–140 tisíc tun textilního odpadu. Jedná se o veškerý textilní odpad v ČR, tedy odděleně sbíraný textilní odpad, textil ve směsném komunálním odpadu a odpad vyprodukovaný při výrobě textilních výrobků. Hlavní část představují textilní odpady z odděleného soustředování a textilní odpady, které se prozatím nacházejí ve směsném komunálním odpadu. Zbytek jsou průmyslové textilní odpady nebo textilní obaly. Produkce odděleně soustředovaného textilu ze systému obcí má rostoucí trend.

Jaké množství textilních odpadů se vytrídilo v obcích?

Podle dat za rok 2024 se v obcích vytrídilo téměř 23 tisíc tun textilních odpadů.

Jak je to s dotační podporou sběru a recyklace textilu?

MŽP soustavně a dlouhodobě podporuje rozvoj systému třídění odpadů, výstavbu a modernizaci sběrných dvorů, doplnění a zefektivnění systému odděleného sběru, a to včetně sběru textilu.

Dále je podporována zejména recyklace. Bylo podpořeno vybudování například dvou recyklačních linek Diakonie Broumov na zpracování nevyužitelných zbytkových textilních odpadů z dotřídování textilu. Výstupem budou víceúčelové stavební desky.

Dále např. společnost RETEX spustila letos v září v Moravském Krumlově novou linku na zpracování recyklovaného textilu. Linka dokáže z recyklovaného vlákna vyrobit až osmivrstvou textilií s řadou možných aplikací – doprava, stavebnictví, automotive. Roční kapacita linky je 4 000 tun.

Dále je aktuálně vyhlášena Výzva č.1 /2025 Finanční nástroje – oběhové hospodářství. Kde mohou být také podporovány projekty, které povedou ke zvýšení kapacity pro zpracování textilních odpadů, a to formou finančního nástroje. Příjem žádostí je otevřen od 1. 8. 2025. Prioritní oblastí podpory jsou projekty v oblasti třídění, dotřídování, úpravy a materiálového využití textilních odpadů.

MŽP připravilo od října 2025 k podpoře stabilizace a zefektivnění systému recyklace a znovupoužití textilu poskytnutí provozní podpory oprávněným subjektům, které zajišťují zpracování, třídění a materiálové využití odpadního textilu. Cílem výzvy je stabilizace, rozvoj kvality, případně i kapacity, stávajících systémů zpracování textilu/ textilních odpadů, a to do doby zavedení systému rozšířené odpovědnosti výrobců. Oprávnění příjemci jsou provozovatelé materiálové recyklace textilu, kteří tuto činnost provozují minimálně od ledna 2023. Podpora bude poskytnuta ve výši 2 Kč na každý kg znovupoužitého či materiálově využitého textilu.

- Alokace výzvy: 80 mil. Kč.
- Stav ke konci října 2025
- Příjem žádostí běží od 10. října 2025, žádat je možné až do 30. června 2027.

Informace

Plán odpadového hospodářství ČR 2025–2035 -

<https://mzp.gov.cz/cz/agenda/odpadove-hospodarstvi-a-cirkularni-ekonomika/odpady/plan-odpadoveho-hospodarstvi-cr>

EPR textil a obuv - <https://mzp.gov.cz/cz/agenda/odpadove-hospodarstvi-a-cirkularni-ekonomika/zpetny-odber-vyroбку-a-obalu/textil-a-obuv>

Směrnice o odpadech (konsolidované znění) - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:02008L0098-20251016>

Informační systém odpadového hospodářství - <https://visoh2.mzp.cz/>

Zpracoval:

Odbor cirkulární ekonomiky a odpadů, Ministerstvo životního prostředí

Schválil:

Ing. Bc. Jan Maršák, Ph.D., ředitel odboru cirkulární ekonomiky a odpadů